No. 133. 1840.

NOORD-BRABANDER

Donderdag 5 November.

DICERE VERUM QUID VETAT?
Horatius.

KERKELIJKE STAAT.

ROME 27. October.

Ten gevolge van alhier door den Graaf von Bruhl uit Berlijn overgebragte depêches, is de Baron von Buch, Pruissens Zaakgelastigde bij den H. Stoel, naar zijn Hof vertrokken, en schijnt het, dat de nieuwe Monarch het Keulsche geschilpunt, hoe dan ook, tot eene minzame schikking brengen wil. — Intusschen is de gezondheid van den Keulschen Aartsbisschop zeer ondermijnd, en, hoe groot de vreugde der Rijn-Provinciën over zijne herstelling op den Zetel ook zijn zoude, zoo gelooft men toch ook nog aan wederstand te dien aanzien bij het Kapittel zelf.

— De gezondheid van den H. Vader laat thans niets te wenschen over; bijna dagelijks doet de doorluchtige Grijsaard eene wandeling, zoo als nog dezer dagen het geval was, toen Z. Heil. van uit het zomerpaleis van Frascati een bezoek ging afleggen op de villa der Propaganda, die eene halve mijl gaans vandaar ligt, en waar de Paus, zonder 't minste ongemak, en in weerwil van de groote warmte, onvermoeid heenwandelde.

— Zoowel Monseigneur de Aartsbisschop van Parijs, als de zich aldaar tijdelijk bevindende Abt de Géramb, zijn beiden ernstig ongesteld geweest; en de laatste wel zoodanig, dat hij voornemens was, van zijne functiën af te zien, en zijn leven in een klooster van Frankrijk kalm te gaan eindigen; doch, op aanhoudend verzoek van het Kapittel zijner Orde, zal hij zijne betrekking van Procureur-Generaal der La Trappe aanhouden, en zich, na verhoopt herstel, weder naar Rome terug begeven. De toestand van den Aartsbisschop boezemt geene vrees of bekommering meer in.

ENGELAND.

LONDEN, den 29. October.

O'Connell is, naar men uit Dublin meldt, lid geworden van het genootschap der Iersche *Teatotallers* (Matigheidsmaatschappij). Het getal deelnemers aan die zoo hoogst nuttige Vereeniging, onder de Vanen van Pater Mathew, bedraagt thans in Ierland reeds 2 millioen, 500 duizend personen.

FRANKRIJK.

PARIJS, 30 October.

De afgetreden Minister Thiers zal eene reis naar Italië gaan doen, om daar, op de plaats-zelve, zijne *Geschiedenis van Florence*, waarvoor hij vele en hoogst gewigtige bijdragen en bouwstoffen heeft verzameld, te voltooijen. De heer Thiers zal echter eerst na de opening van de Kamer vertrekken.

— Een brief uit Salonica van den 5. October meldt, dat gansch Europesch-Turkije de zaak van Mehemet-Ali vurig is toegedaan, en hem beschouwt als den waren hersteller van het Islamismus.

— In het dorp Socokolnono (distrikt Beltehski: — Rusland) geneest een oud soldaat alle lijders aan de dollehondsbeet door middel van verpoederde wortels der Alisma-plant, met boter op een stuk brood gesmeerd. Het Russische Gouvernement van Tulla, waar die plant groeit en welig tiert, levert reeds verscheiden merkwaardige voorbeelden van genezing door dat middel op. De nadere beschrijving van den plantwortel kan men vinden in den *Commerce Belge* van den 30 October laatstleden.

— Men spreekt veel van een Epistel, door Vorst Metternich, in 't Hoogduitsch, aan Lodewijk Filips afgezonden, waarin die grijze staatsman, op barschen toon, den Koning der Franschen met den gruwbren toorn der vier groote Mogendheden bedreigt, wanneer Frankrijk zich niet op voet van vrede gelieft te gaan stellen.

— De Heeren Visconti, Comberousse en Hittorff zijn, onder opperloezigt van den koninklijken Directeur der schoone kunsten Cave, druk bezig met het inrigten van al de prachttoebereidselen ter ontvangst van Napoleons asch in de kerk der Invaliden. — Onder anderen zullen er honderd marmeren standbeelden van groote mannen, uit de Louver en het Luxemburg, op kolossale voetstukken geplaatst worden langs den weg, dien de trein nemen zal.

— Op den Eereboog der Etoile zal een Triumfkar worden gezet, waarin de zegepralende Keizer door de Overwinning en de Faam wordt verzeld, gehuldigd en gekroond.

BELGIE.

BRUSSEL, den 28 October.

De brand, in het oud-paleis van den Prins van Oranje (thans het Hoog Militaire Geregtshof) in den nacht van den 28. op den 29. October ontstaan, heeft slechts 3000 franken schade veroorzaakt, en noch belangrijke papieren, noch kostbare meubelen doen verloren gaan. De moeder van den Bewaarder, Malbos (concierge bij het Hoog Militaire Geregtshof) die hare kamer in het afgebrande gedeelte had, was 's avonds ten 8 ure reeds naar bed gegaan, en had in 't ledekant liggen lezen; waarschijnlijk hebben de gordijnen vlam gevat, en is zoodoende het ongeval ontstaan. Zij-zelve zegt, 25 honderd franks, in bankpapier en — goud? er bij ingesmolten te hebben.

— Van den Rhijn schrijft men (26 Oct.) aan het *Frankfurter Journal*, dat al de Rhijnvestingen, voornamelijk Keulen, op voet van oorlog gebragt wordt, alsmede dat de reserve-troepen bevel ontvangen hebben, om zich voor de eerste oproeping geheel gereed te houden.

— Brieven uit Lissabon houden, dat de Koningin van Portugal weder om genoegzaam geheel hersteld is.

— In den jare 1841 zullen er zes Eclipsen, of verduisteringen, plaats hebben, te weten vier aan de zon en twee aan de maan; éene slechts zal er voor ons zigtbaar zijn, namelijk eene volkomen maansverduistering, den 6. Februarij. — Aschdag valt in den 24. Februarij, en Paschen den 11. April.

NEDERLANDEN.

'S HERTOGENBOSCH. 31. October.

Hebben wij de *Troonrede* van Zijne Majesteit Willem II. medegedeeld: zoo laten wij daarop hier nu ook dit volgen:

Eene vereenigde Commissie van leden uit de beide Kamers der Staten-Generaal heeft zich heden (29 Oct.) naar het paleis des Konings begeven, om het adres van antwoord op de Troonrede bij de opening der Zitting aan Zijne Majesteit aan te bieden. Dit adres luidt als volgt:

»Sire, met gemengde aandoeningen treden voor het eerst de Vertegenwoordigers van het Nederlandsche Volk voor den Troon van Uwe Majesteit. Treffend is voor hen de herdenking aan een Koning, wien zij, gedurende eene reeks van jaren, telkens hunne eerbiedige hulde hebben toegebragt; treffend niet minder het tegenwoordig oogenblik, waarop zij die komen aanbieden aan zijnen waardigen Zoon en opvolger, aan wiens moed, beleid en trouw het Vaderland reeds zoo veel is verschuldigd.

»Nederland, door staatsomwentelingen geschokt, door rampen geteisterd, door vreemde overheersching aan den rand des verderfs gebragt, had zich aan een Vorst innig verbonden, dien het, met voorvaderlijke herinneringen bezield, in de ure des gevaars ter redding had ingeroepen, aan wien het zich geheel had toevertrouwd, onder wiens bestuur zoo vele vroegere wonden zijn geheeld, zoo vele nieuwe bronnen van welvaart zijn geopend.

»Met dankbaarheid op die weldaden terugziende, eerbiedigen wij de redenen, welke rust hebben doen verlangen aan hem, die zoo vele jaren zijns levens, onder aanhoudende werkzaamheden en zorgen, aan het heil des Vaderlands heeft gewijd.

»Onze blikken zijn thans op Uwe Maj. gevestigd, aan wien wij de bevordering van dat heil ernstig, doch ook vertrouwend aanbevelen. Nederland was van ouds aan het Doorluchtig Huis van Oranje gehecht, en verblijdt zich over de geboorte van een nieuwen Telg uit hetzelve. Wij hopen, dat hij, opgevoed in liefde voor het Vaderland en eerbied voor de Grondwet, in toekomstige tijden het Vorstelijk Geslacht tot sieraad en Nederland tot heil zal verstrekken.

»Op Uwer Majesteits Huis ruste steeds des Hemels ruimste zegen; Hoogstdezelfs pogingen voor het geluk des volks worden met den besten uitslag in lengte van dagen bekroond. In dezen hartgrondigen wensch, Sire, vereenigt zich voorzeker geheel Nederland.

»Te regt beschouwt Uwe Maj. de getrouwe handhaving der Grondwet, waaraan Hoogstzelve zich van den aanvang zijner regering verbonden verklaarde, als het eerste middel, om die pogingen te doen gelukken. Bij deze handhaving mag Uwe Maj. veilig zoowel op de liefde des volks rekenen, als op den steun van ons, die het vertegenwoordigen, en die met Uwe Maj. slechts één belang en één doel op het oog hebben. Met verlangen zien wij het reeds aangekondigde tijdstip te gemoet van Uwer Majesteits inhuldiging als Nederlands wettigen Koning. De eeden, bij die plegtige gelegenheid volgens de Grondwet af te leggen, zullen aan geheel het Nederlandsche Volk tot waarborg verstrekken, dat van die heilige overeenkomst nimmer afgeweken zal worden.

»Wij verheugen ons inmiddels over Uwer Majesteits gezindheid tot verdere aankweeking en versterking der bestaande vriendschappelijke

betrekkingen met de vreemde Mogendheden, waarbij Nederland zoo groot belang heeft; wij wenschen, dat de reeds tot stand gebragte of nog te sluiten tractaten heilzame vruchten voor handel, nijverheid en scheepvaart zullen dragen.

„Aangenaam ware het ons geweest, de onderhandelingen met het nabûrige België, tot overdragt van het op dat Rijk rustende gedeelte der schuld ten einde gebragt te zien. De spoedige afdoening daarvan, door regt en billijkheid gevorderd, en met welke Uwe Maj. zich vleit, roepen wij met al onze wenschen in.

„Onze binnenlandsche aangelegenheden staan in het naauwste verband met de veranderingen en bijvoegingen, onlangs in de Grondwet gemaakt. Wij vleijen ons, dat de maatregelen, geschikt om deze in werking te brengen, eerlang geheel zullen zijn daargesteld, en dat aan ons tevens die wettelijke bepalingen ter overweging zullen worden aangeboden, welke tot volledige uitvoering der Grondwet alsnog ontbreken.

„Het zal ons steeds tot genoegen verstrekken te vernemen, dat 'sRijks zee- en landmagt zich in eenen voldoenden staat bevinden. Gaarne doen wij hulde aan de dapperheid der krijgsmagt, welke het Nederlandsche gezag op Sumatra voortdurend bevestigt."

„Dankbaar erkennen wij den gunstigen staat van verschillende takken van nijverheid en volkswelvaart, en den voorspoed onzer Oostindische Bezittingen. Wij mogen vertrouwen, dat ruime bijdragen uit dezelve, steeds in haar geheel ter dienste van het Moederland aangewend, onze geldelijke behoeften zullen helpen vervullen.

„Het openbaar onderwijs is grondwettig een aanhoudend onderwerp van de zorgen der Regering, en gewenscht zijn voorzeker alle wezenlijke verbeteringen, welke daarin, na bedaarde overweging, nog kunnen gemaakt worden.

»De geregelde werking der nieuwe Nederlandsche wetgeving is eene weldaad voor de Natie. Wij durven verwachten, dat de volledige vaststelling van strafregt en eene gepaste vervanging der nog altijd werkende vreemde verordeningen ons eindelijk eene geheel Nationale wetgeving zullen schenken. Mogt ook weldra het oogenblik geboren worden, dat onze krijgswetten eene zoo lang gewenschte herziening zullen ondergaan.

„Allergewigtigst achten wij de mededeelingen, ons door Uwe Majesteit omtrent 's Lands finantiën gedaan. Wij erkennen met Uwe Majesteit, dat verschillende omstandigheden in de laatste jaren op onze geldmiddelen een zeer nadeeligen invloed uitoefenden. Het vooruitzigt der noodzakelijkheid van voorzieningen, tot dekking van een te kort, vervult ons met leedwezen; doch wij vleijen ons, dat de Regering van Uwe Majesteit zich zal kenmerken door wezenlijke bezuiniging, vereenvoudiging en orde, en door volkomen openbaarheid van 's Lands geldelijke aangelegenheden. Dan eerst zal een gemeenschappelijk overleg naar den waren zin der Grondwet aanmerkelijke verbeteringen daarin te weeg kunnen brengen; wij zullen dan ook de toegezegde volledige openingen omtrent den toestand der finantien, de voorstellen, daarmede in verband staande, ter regeling der staatsbegrooting, ter opheffing van het Amortisatie-Syndicaat, ter verbetering van wetten op de middelen, met de meeste belangstelling ontvangen en met de meeste zorg overwegen. Den wensch voegen wij hier eerbiedig bij, dat eene doelmatige wet op de Algemeene Rekenkamer spoedig die vergadering in staat stelle, aan hare grondwettelijke bestemming te beantwoorden.

»Wij gevoelen met Uwe Maj., al het gewigt der tegenwoordige Zitting. In dezelve toch zal, na de plegtige inhuldiging van Uwe Maj., het gemeen overleg werkzaam moeten zijn ten aanzien van zoo vele en hoogst aangelegen onderwerpen, met het welzijn des Vaderlands innig verbonden. Doordrongen van het besef onzer hooge roeping, met echte vaderlandsliefde bezield, zullen wij, met gematigdheid en standvastigheid, onder eerbiedig opzien tot den Allerhoogste, trachten mede te werken ter bevordering en bestendiging van Neêrlands geluk en welvaart."

ARNHEM, 26 October. Men zal het welligt niet onbelangrijk vinden, te vernemen, hoe de correspondenten der meest geachte Duitsche dagbladen zich over onzen toestand uitlaten. Ziehier wat de correspondent der Augsburger *Allgemeine Zeitung* (wier correspondenten, gelijk men weet, grootendeels tot de diplomatie behooren) eenige dagen geleden aan dat Dagblad schreef: »Het kon niet missen of er moesten bij de onverwachte abdicatie des ouden en de troonsbestijging des nieuwen Konings allerhande geruchten in omloop komen, en al hebben die geruchten juist niet veel grond, zoo leggen zij toch de openbare meening over den vrij ongunstigen staat onzer zaken zeer duidelijk bloot. Als eventueel-minister van Binnenlandsche Zaken noemt men den baron *Falck*, Nederlandschen gezant te Brussel; als minister van Justitie den heer *Luzac* of den heer *van Nes*. Uit beide geruchten is wel niet anders af te leiden dan dat men aan eene geheele verandering van regeringsstelsel gelooft. Ernstiger zijn de geruchten omtrent de staatsfinanciën, dien leelijken steen des aanstoots, waarin men onbewimpeld de hoofdreden van de aftreding des Konings zoekt. Men bepaalt zich niet meer bij het spreken van nieuwe leeningen, maar men wil weten van eene verhooging der tegenwoordige belastingen met 30 pct. (opcenten), van eene belasting op de coupons onzer staatseffecten, en velen spreken zelfs van eene reductie der renten. Zoo veel althans blijkt er uit, dat men den toestand onzer financiën als half wanhopig beschouwt, en te vergeefs middelen zoekt, om het aanwezige deficit te dekken." (*Allg. Zeit.* 21 Oct.)

De *Kölnische Zeitung* van den 23. deelt het volgende mede: » *Gravenhage 20 October*. De Troonrede wordt vooral uitgelegd (*commentirt*) ten aanzien van hetgeen er omtrent de finantiën in gezegd wordt; over het algemeen wordt dit niet gunstig opgenomen. Behalve dat er een deficit uit blijkt, wil men er eene nieuwe leening ter dekking van het deficit in aangeduid zien. Men bemerkt ook uit de Troonrede, dat de Koning gevoeld heeft, dat hij vóór de opening der zitting den eed had moeten afleggen; bij verklaart, wel is waar, dat hij zich sedert het begin zijner regering aan de grondwet gebonden heeft geacht, en in de volgende maand den eed in alle vormen zal afleggen, doch dit zal de oppositie welligt nog niet bevredigen. Deze houdt zich voortdurend bezig met de onbevoegdheid der gouverneurs om bij de verkiezingen mede te stemmen."

— Heden heeft het Hof van Noord-Braband uitspraak gedaan in de zoo belangrijke questie van Devolutie, waaromtrent de gevoelens der Regtsgeleerden in de Meijerij van 'sBosch, sedert de invoering der nieuwe wetgeving in den jaren 1809, verdeeld waren. Het Hof heeft het vonnis der Arrondissements-Regtbank van 'sBosch in allen deele bevestigd. Bij dit vonnis waren de Nakinderen geregtigd verklaard, om de Nalatenschap van hunne gemeenschappelijke Moeder, welke kinderen had uit een huwelijk, dat onder het beheer der Costuimen was aangegaan en ontbonden (edoch welke Moeder zelve na de invoering der Fransche Wetgeving was overleden,) met de Voorkinderen hoofdsgewijze te deelen.

Wij vertrouwen, dat de wijdloopige pleijdooijen door Mr. Kivits voor de Nakinderen en door Mr. Luyben in het belang der Voorkinderen zoo bij de Regtbank als bij het Hof gehouden, en het daarop gevolgd welgemotiveerd arrest van het Hof, zaamgesteld uit voorname Regtsgeleerden, die grootendeels de tijdgenooten geweest zijn van onze Voorvaderlijke Costuimen, alsnu het pleit voor altijd zullen hebben beslecht.

SCHOONE KUNSTEN.

Thorwaldsen in Rome.*)

THORWALDSEN en zijne werken hadden mijne bewondering zoodanig tot zich getrokken; hetgeen men nopens den grooten man schreef was dermate belangwekkend en bewonderenswaardig; en de lof, dien men hem daarbij toezwaaide, was zoo mild, dat ik, toen mijne zaken mij naar *Rome* voerden, geen vuriger wensch, geen levendiger begeerte koesterde, dan—THORWALDSEN te zien. En mijn verlangen werd bevredigd; door gunstige omstandigheden ben ik daarin beter geslaagd, dan ik immer zou hebben kunnen wenschen; ik had namelijk het genoegen, den kunstenaar in zijn huis, in zijne werkplaats, in den kring zijner vrienden en landslieden te beschouwen, en bewonder thans meer dan ooit dezen man, aan wien de Natuur zoo weelderig hare gaven heeft besteed.

Wanneer men zich weggesleept gevoelt bij het aanschouwen van een kunstgewrocht, zoo wordt men het nog in grootere mate, indien men zich in de tegenwoordigheid bevindt van deszelfs schepper. Men zoekt niet vergeefs in THORWALDSENS blikken, dat leven, die uitdrukking, dat bezield gevoel, welke hij zijne marmeren beelden weet in te storten. Zijn edele gang gelijkt aan dien, welken men in de gestalten zijner ALEXANDERS-groep zoo zeer bewondert.

Ik leerde hem bij den heer K., een mijner Duitsche vrienden te *Rome*, kennen. Hij is een man van middelbare grootte, ruim zestig jaren oud. Zijn gelaat, het indrukwekkendste, het aangenaamste, hetwelk ik ooit gezien heb, is zoo levendig in 't onderhoud, dat de toehoorder, die te verwijderd is, om hem te kunnen verstaan, van zijn gelaat meent te lezen hetgeen hij zegt. Hij heeft bijna wit haar, en is in zijne kleeding even eenvoudig als in zijne manieren. Hij sprak, toen ik hem voor het eerste zag, met een jongen Duitschen schilder, en wel over kunstaangelegenheden. Die van hen beiden onderrigt scheen te willen worden, was THORWALDSEN; hij luisterde met de meeste oplettendheid, en een innemende glimlach vertoonde zich om zijne lippen, wanneer eene aanmerking hem nieuw voorkwam, of wel met zijne eigen inzigten scheen te strooken. Zelden maakte hij deze zelf, en mogt dit al zijn, dan nog zonder eenige pretentie, zoodat het moeijelijk zou geweest zijn, te bepalen, wie van beiden de meester was, indien niet op zijn gelaat eene achtbaarheid, eene gebiedende waardigheid te lezen stonden, welke het schoonste sieraad van groote mannen zijn. Het lange onderhoud met dezen jongman verwekte ijverzucht; hetzelve werd afgebroken; ieder had THORWALDSEN iets te zeggen, en evenwel bemerkte hij niet, dat hij de ziel van het gezelschap was. Vriend K. stelde mij eindelijk voor. — « Gij komt uit *Munchen*, » zeide THORWALDSEN, mij de hand drukkende; « gij brengt ons nieuws mede. » en nu deed hij mij eene reeks van vragen over de nieuwe inrigtingen dier stad, hare bouwwerken en schilderijen-verzameling, en dat wel op eene wijze, welke het mij niet moeijelijk maakte, zijne nieuwsgierigheid te bevredigen. Langzamerhand deed hij enkele opmerkingen, en zijn onderhoud won steeds in belangrijkheid. Jammer dat wij gestoord werden; THORWALDSEN scheen zich te herinneren, dat hij ook tot het overige gezelschap behoorde. « Kom mij bezoeken, » zeide hij, mijne hand vattende, « het zal mij aangenaam

*) Ontleend uit het fraaije Tijdschrift: *De Beeldende Kunsten*, II. Jaargang, bl. 125 (*'s Hage*, bij J. BELINFANTE.)

zijn mij met u te onderhouden; gij zult mijne *Nemesis* zien. Adieu!»

Daarop vervoegde hij zich tot de menigte, welke hem als het ware omstuwde, en plaatste zich aan eene tafel, waaraan hij met groote vreugde werd ontvangen. Zijne antwoorden op de aan hem gerigte vragen wekten dikwijls de bewondering, vaak ook de vrolijkheid van allen.

Weinige dagen na onze eerste ontmoeting, bezocht ik den kunstenaar in zijn huis. THORWALDSEN heeft zijne groote werkplaatsen, waarin vele kunstenaars bestendig arbeiden; hij zelf brengt dagelijks daarin eenige uren door, om hier en daar de verbeterende hand aan te slaan; de overige tijd van den dag is aan zijne eigenlijke bezigheden, in eene bijzondere werkplaats, gewijd. Zijne woning ligt op den *Monte Pincio (Collis hortuarum)*, thans de zetel der schoone kunsten, zoo als vroeger der weelde. Eens bloeiden daar de tuinen van LUCULLUS. De kunstenaar bewoont geen geheel huis. Sedert meer dan 30 jaren heeft hij de eerste verdieping betrokken van een hôtel, dat toebehoort aan eene familie, die het benedenhuis bewoont, waarmede hij zeer vertrouwelijk omgaat. Een afzonderlijke trap leidt van daar naar zijne woning, en men zegt dat hij meer dan eens, in den waan van door dieven vervolgd te worden, door middel van dezen verborgen trap, de toevlugt tot zijne vrienden heeft gezocht. Deze vreesachtigheid maakt, dat hij geen enkelen bediende heeft, hetgeen lieden, die hem bezoeken, met verwondering opmerken.

Des Zondags is hij gewoon, zijne verzameling, waarvan wij later zullen spreken, aan het publiek te vertoonen. Dan verzamelt zich aldaar de groote wereld in rijtuig en gala, en de kunstenaar ontvangt allen in zijne huisjapon. Daar hij geene dienaren heeft, zoo is hij het, die ieder rondleidt, de deur opent, enz.

De woning van THORWALDSEN is opgevuld met voorwerpen van hooge waarde. De beroemdste levende kunstenaars hebben tot deze verzameling bijgedragen. HORACE VERNET heeft het beste portret van THORWALDSEN gemaakt, die, van zijne zijde, het borstbeeld van dezen beroemden schilder gebeiteld heeft. Oudheden, Etrurische vazen, Cameeën en andere zeer kostbare voorwerpen, bevinden zich in menigte in dit echt Museum.

Wie hem in de week bezoekt, kan alles geheel alleen bezigtigen, dewijl de kunstenaar onafgebroken in zijn atelier werkt. Men is verbaasd over zijn vertrouwen in zulke gevallen.

THORWALDSEN schijnt het lot van WINCKELMANN te vreezen, die op eene reis, in *Triëst*, door een bediende, aan wien hij gouden gedenkpenningen had vertoond, vermoord werd. Een minder tragisch voorval, waarvan voor eenigen tijd te *Rome* de beroemde landschapschilder WOLFERSBERGER het slagtoffer was, regtvaardigt ook THORWALDSEN's angst. De bediende van dezen schilder stal hem namelijk eene verzameling gouden en zilveren gedenkpenningen, en had daarbij de beleefdheid, een briefje op de tafel achter te laten, waarin hij voor zijne oneerlijkheid vergiffenis verzocht, en aanmerkte, dat hij zich in de noodzakelijkheid bevonden had, hem dezen schat te ontnemen, en dat het een' zoo beroemde kunstenaar gemakkelijker zoude zijn, dit verlies goed te maken, dan hem om eene zoo schoone gelegenheid weder te vinden. Na deze eigenaardige logica, heeft hij, getrouw aan den gewonen vorm, in het slot des briefs, nog gevoegd: «Ik heb de eer te zijn» enz.

Men moet intusschen bekennen, dat er zich onder THORWALDSEN's schatten, schilderijen van middelmatige waarde bevinden. Dikwijls koopt hij deze, alleen met de bedoeling, om zijne kunstgenooten aan te wakkeren, en in dit opzigt is zijne natuurlijke goedheid in tegenspraak met zijn belang. Er zijn geene Duitsche en weinig Fransche kunstenaren in *Rome*, die niet naar THORWALDSEN gaan, teneinde zijnen raad in te roepen, en hem dikwijls hunne werken, of hunne diensten aan te bieden. Hij ontvangt hen allen met hartelijkheid, onderhoudt zich vriendschappelijk met hen, tracht van hen te leeren, draagt hun werken ter uitvoering op, en weet op deze wijze jonge talenten aan te moedigen.

Toen ik in zijn atelier trad, vond ik hem met beitel en hamer in de hand voor het heerlijke basrelief der *Nemesis*. Het scheen mij toe nagenoeg voltooid te zijn, en evenwel bragt THORWALDSEN, onder het praten, er nog zulke geduchte hamerslagen op toe, dat ik mijne oogen sloot, uit vrees van een ongelukkigen slag te zien vallen.

De Godin is staande op een wagen voorgesteld; hare gestalte en houding zijn edel en indrukwekkend; eene moeijelijk te beschrijven waardigheid leeft in hare trekken, en reeds de wijze, waarop zij de paarden beheerscht, schijnt hare onwederstaanbare magt te verkondigen. Twee paarden trekken den wagen, het eene, de Gehoorzaamheid voorstellende, loopt rustig voort, maar zijne ongedwongen beweging toont alleen gehoorzaamheid, geene slaafschheid. Aan de andere zijde stelt een vurig ros de Wederspannigheid voor.

THORWALDSEN is er hier in geslaagd, een jong schoon paard in al deszelfs schoonheid voor te stellen, hetwelk, met fonkelend oog, en wijd geopende neusgaten steigerende, slechts met moeite den teugel duldt, en, hoewel maar ten halve zigtbaar, toch de grootste verwondering baart. Twee Geniussen volgen den wagen, de een met den hoorn des Overvloeds in de hand, de genius der Belooning, de andere, met uitgetogen Zwaard, die der Straffe. De raderen des wagens zijn met allegoriën bedekt, waarvan de beschrijving ons te ver zoude leiden; een Dierenriem omvat het geheel. Dit basrelief van het schoonste wit Carrarisch marmer, is het eenige, dat THORWALDSEN geheel en al alleen bewerkt heeft, toe. Het behoort den Milanees MILIUS, die het hem heeft besteld. Deze door zijne nijverheid tot millionair geworden koopman van de Luthersche Godsdienst, verloofde zijn eenigen zoon met de dochter van een der voornaamste Katholijke huizen in *Milaan*; dit huwelijk moest te *Triëst* voltrokken worden, de eenige stad van *Italië*, alwaar de vereeniging tusschen deze beide gezindten toegelaten wordt. Maar de bruiloft veranderde in eene rouwplegtigheid: de bruidegom stierf op den dag der inzegening, op het oogenblik, dat de Priester, volgens zijnen wensch, hem den trouwring aan den vinger zou doen. Om zich te verstrooijen, deed de vader eene reis, en droeg, gedurende zijn verblijf te *Rome*, het vervaardigen van eene *Nemesis*, wier magt hij zoo zeer gevoelde, aan THORWALDSEN op. De kunstenaar was door de treurige gebeurtenis getroffen, en beloofde den heer MILIUS dit basrelief te leveren, met de bijvoeging, ditmaal het werk geheel alleen te zullen uitvoeren, zonder het eerst, zoo als anders, door de handen zijner leerlingen te laten gaan.

Nadat THORWALDSEN mij deze omstandigheid verhaald had, verklaarde hij mij de figuren, en zeide toen met zijne gewone eenvoudigheid: «Nu, wat zegt gij er van?» — «Ik vind het bewonderenswaardig,» antwoordde ik, meer uit eigen beweging dan om aan zijn verlangen te voldoen. — «Zeer wel, maar gij maakt geene aanmerkingen?» — «Zoo ik kunstenaar was, dan zoude ik het wagen, iets aan te merken.» — «Des te beter dat gij het niet zijt, ik vernam gaarne den indruk, welken mijne werken op personen te weeg brengen, die deze kunst niet beoefenen.»

«Nu dan,» zeide ik, «in uwe plaats zoude ik misschien het wederspannige paard, dat bij uitstek schoon is, in de plaats van het andere hebben gesteld, opdat het meer in 't oog viel. De uitwerking ware mogelijk nog grooter geweest.» De kunstenaar zweeg een oogenblik, en, met een eenigzins sardonischen glimlach zeide hij: «Was ik een Franschman, dan zoude ik mogelijk naar uwen zin gehandeld hebben, want uw denkbeeld is echt Fransch; maar ik heb gevreesd, de waarheid van het geheel er mede te schaden. Dit meer rustig voorkomen van het geheel is mij noodzakelijk toegeschenen, om de onverzettelijke magt der *Nemesis* te doen voelen, en het steigerende ros zou, naar mijne wijze van zien, deze indruk gestoord hebben. Denk daar eens over na.» — Hij had gelijk.

Ik ging daarop voort de overige bas-reliefs, welke zich in de zalen bevonden, in oogenschouw te nemen THORWALDSEN wees mij dezelve allen aan, en gaf de noodige uitlegging. Nopens deze werken is reeds zoo veel geschreven en gesproken, dat ik het onnoodig acht, daarover verder uit te weiden. Ik stelde nog meer belang in THORWALDSEN dan in zijne werken, en ik durf hopen mij niet bedrogen te hebben in het denkbeeld, dat het ook voor de lezers niet zonder belang zijn zoude, den indruk te leeren kennen welken zijne levenswijze, zijn gesprek, kortom zijne geheele persoonlijkheid, op vreemden maakt, die hem bezoeken. Ik merk alleen aan, dat het schoonste model, dat ik bij hem gezien heb, dat is van JOANNES den Dooper in de Woestijn, die afgebeeld wordt op 't oogenblik, dat hij verkondigt, dat het Rijk Gods nabij is. Dit model is op eene onbegrijpelijk grootsche wijze ontworpen, en het is te bejammeren, dat nog niemand het heeft gewaagd, hem de uitvoering daarvan op te dragen; waarschijnlijk is dit gelegen in de vrees voor de kosten, daar reeds het blok marmer van eene ongehoorde grootte zou moeten zijn. Intusschen brengen alle voorname personaadjen hem hunne regtmatige hulde; niet één hunner is te *Rome*, zonder hem te bezoeken; niet één, die zich niet door des kunstenaars vriendschap gevleid zoude voelen. Allen zenden hem eereteekenen, ridderorden enz., welke de nederige man alleen bij feestelijke gelegenheden draagt.

Dikwijls vond ik THORWALDSEN in zijn kabinet bezig om met gewoon wit krijt op eene lei te teekenen. Deze somwijlen prachtige ontwerpen waren nieuw in hunne soort, en echte voortbrengselen van zijn rijk genie. Wanneer ik dezelve over zijnen schouder bezag, greep mij telkens een smartelijk gevoel aan, wanneer hij de spons nam, om deze fraaije schetsen uit te wisschen.

Men telt niet veel kunstenaars, die bij hun werk zoo weinig door eigen belang worden geleid, als hij.

THORWALDSEN geeft aan alle zijne vrienden modellen en plans ten geschenke, en toen hij mij zijn album vertoonde, ontbrak mij, om er eenige van hem te bekomen, niets, dan de moed om ze te vragen. Van al zijne werken heeft hij doubletten vervaardigd, en aan de hoofdstad van *Denemarken*, zijn vaderland, gezonden, alwaar een afzonderlijk Museum tot bewaring dezer kostbare verzameling zal worden opgerigt. Eene dochter van THORWALDSEN, die met een' overste te *Milaan* gehuwd is, wordt de erfgename van zijn vermogen, dat, zoo zijne mildheid het niet tegenstond, bijzonder aanzienlijk zou kunnen worden.

(Hij bevindt zich thans sinds anderhalfjaar te *Koppenhagen*, om er de oprigting van gemeld Museum te leiden. — In het Album tot de Reis van den Heer WAP, komt een treffelijk portret met de naald op steen gebragt van den beroemden THORWALDSEN voor.)

MENGELWERK.

DE LYNCEI. *)

De bovenverdieping van het paleis der Senatoren is bezet door het Mathematisch, Physisch en Astronomisch kabinet van den daar wonenden grijzen Scarpellini, beroemd Sterrekundige en Professor in den wetenschap aan Rome's Universiteit. Ik zal nopens dien te eerder hier een en ander meedeelen, en daarmede van het Kapitool afstappen, omdat er in een ander Hoofdstuk op terug komen, als wanneer ik de zijvleugels, enkel Kunstkabinetten, nader hoop te behandelen, te gelijk met de kunstverzamelingen van het Vatikaan; zoodoende zal het, geloof ik, den lezer gemakkelijker vallen, mijn verhaal te volgen, en blijft ook beter soort bij soort.

In den beginne der XVII. eeuw rigtte de Romeinsche Vorst Federigo Cesi eene Academie voor Wis- en Natuurkundige Wetenschappen op, onder den titel van de Lyncei, eene benaming ontleend van het Wapen der Academie, zijnde eene Lynx, het zinnebeeld van scherpzigtigheid, schranderheid. Deze wetenschappelijke inrigting kwam langzamerhand in verval, doch werd door de bezielende kracht van den geleerden Scarpellini tot hooger leven en bloei teruggeroepen. — Feliciano Scarpellini is thans een man van diep in de zeventig jaren, doch die het voorkomen heeft van geen vijftig oud te zijn. Vroegtijdig reeds in den geestelijken stand getreden, legde hij zich voornamelijk toe op de Godgeleerdheid, voor zooverre deze in een naauwer verband treedt met Wis-, Natuur- en Sterrekundige wetenschap: de laatste werd vurig door hem beoefend, niet slechts in bespiegeling, maar ook, op eene buitengewone wijze, in werktuigkundige praktijk, zoodanig, dat hij alle optische instrumenten zelf vervaardigde, en daarin een roem behaalde, dien de Engelschen-zelfs niet waagden, hem te betwisten. Nog onlangs had een Brit zijn kabinet bezocht, en, een zeer fraaijen telescoop lang beschouwd hebbende, zeide hij: «dat is Engelsch werk!» — Scarpellini vroeg, of hij zijne handen eens mogt zien; en, toen de Engelschman ze hem toestak, zeide de goede grijsaard minzaam: «zie gij nu ook de mijne; — wij hebben ieder tien vingers; waarom zou dan de Italiaansche hand minder dan de Engelsche voor kunstbewerking geschikt zijn?" Ik heb die rijke verzameling van nabij gezien, die menigte van prachtige spiegels, door Scarpellini-zelven geslepen: de grijsaard heeft mij een geheelen voormiddag lang (17 April) alleraangenaamst en leerzaam beziggehouden, zijn observatorium getoond, mij op 't platdak van het Kapitool rondgeleid, en vandaar den heerlijken en treffenden omtrek aangeduid en uitgelegd, mij een aantal gedrukte stukken betrekkelijk zijne sterrekundige lessen meegedeeld, en mij een jaar later, ter aangedachtenis, het Diploma toegezonden als Corresponderend Lid der Lynceïsche Academie, mij, op zijne voordragt, door dat geleerd Genootschap welwillend verleend. — Onder Napoleons regering bekleedde Scarpellini het ambt van Gedeputeerde, waaraan door den Keizer de naam van Législateur de France was gegeven. Scarpellini verklaarde mij, dat hij wel de wetten der beweging der zwaartekracht en der natuur in het algemeen kende, maar, in weerwil van zijn voormaligen weidschen titel, de Fransche Wetgeving nooit gekend had.

Zelden heb ik iemand op zulke hooge jaren ontmoet, wien zoo veel vuur uit den boezem nog voor kunst en wetenschap blaken deed; hij gunde zich naauwelijks vijf uren nachtrust, en was den geheelen dag door, bezig in zijne werkplaats, in zijne leerzaal, in zijn kabinet of op zijnen starretoren. Boven den ingang tot dit Observatorium stond in vergulde letteren:

DEO CREATORI

(aan den Scheppenden God gewijd),

deze uitdrukking trok mijne aandacht, en ik vroeg hem naar de reden er van, daarbij aanmerkende, dat het opschrift, zoo als het daar stond, denken deed aan de Indische Trimurti-leer: een Scheppenden, Onderhoudenden en Verdelgenden God. Op den oogenblik-zelven bleef Scarpellini, die het opschrift gekozen en er geplaatst had, mij het antwoord schuldig; doch vijf dagen later, schreef hij mij de verklaring zijner gedachte. — Ik heb dit Italiaansch handschrift onder de facsimile's in het bij mijn Reisverhaal behoorend Album plaats gegeven; de vertaling er van is deze:

„Toen gij mij op het Kapitool in mijn Observatorium met een bezoek begunstigdet, scheen het dáár door mij geplaatste opschrift, DEO CREATORI (den Scheppenden God), u te omslagtig toe. Gij hebt gelijk, en tot mijn doel zou het enkele woord CREATORI (aan den Schepper) genoegzaam zijn geweest, als niemand anders dan God toekomende, en dewijl ook aan niemand anders eene plaats kan toegewijd worden, bestemd voor de studie der hemelen, die „*enarrant gloriam Dei*"!! (de glorie Gods verkondigen.)

» Indien ik er dus DEO (aan God) heb bijgevoegd, dan was het, om eene tegenstelling te maken met het opschrift, door Paulus op een der altaren van den Areopagus aangetroffen, luidende: IGNOTO DEO (aan den onbekenden God), en waaruit de Leeraar der Volken aanleiding nam, om te verkondigen, dat die onbekende Godheid de Schepper was, Deus, qui fecit mundum, et omnia, quae in eo sunt (God, die de wereld, en al, dat er in is, gemaakt heeft). — (Act. Apost. cap. 17. v. 24 et seq. — Handel. der Apost. 17 Hoofd. 24 en volg. vs.)

» Moge dit alles nu daartoe strekken, dat hij die het Kapitool bestijgt, de onwetendheid van den Areopagus vergelijke met dat ware licht, hetwelk de beoefening der schoone studiën, Wetenschap en Godsdienst, over het Kapitool verspreidt.»

Van het Kapitool, den 22. April, 1837.

Laten heb ik nog eenige malen den jeugdigen grijsaard bezocht en bewonderd; hij was er verheugd over, dat ik iets over de Lyncei in mijn vaderland melden zou, niet om zijner eere maar ter eere Gods en van Rome, opdat het ook onder ons mogte blijken, dat de Wetenschappen in den schoot der Kerke welig bloeijen, en dat deze, in zinnebeeldige toepassing, met regt de fraaije uitdrukking van het Boek der Spreuken (IX. Hoofdst. 3. vs.) mag bezigen: «Zij (de Kerk) heeft hare dienaressen (de Wetenschappen) uitgezonden, om allen naar den Burgt en de muren der stad (Rome) op te roepen.» — Nog heb ik van Scarpellini een paar brieven ontvangen, die elk doorslaande blijken dragen van buitengewone en grondige kennis, van hooge nederigheid, en hartelijke belangstelling in ieder, die kunsten en wetenschappen voorstaat en beoefent. — Op de tinne van het kapitool groeide eene menigte penseltjes, ik heb er een van geplukt, en met Scarpellini's handschrift zorgvuldig bewaard. — De aanleidende oorzaak tot dit voor mij merkwaardig bezoek was deze: een landgenoot, dien ik te Rome aantrof, verzocht mij, Professor Scarpellini het Diploma der Lyncei te willen gaan vragen voor diens hoogstverdienstelijken, talentvollen Hoogleeraar aan het Deventersche Atheneum, den Heer Vorselman de Heer, die een paar jaren vroeger Corresponderend Lid van die Akademie benoemd was, zonder dat zich nog de gelegenheid opgedaan had, om hem het Diploma daarvan, op eene geschikte wijze, over te maken. De Heer B.. die zich met de bezorging dier zaak belastte, had Professor Scarpellini een paar malen te vergeefs te huis gezocht, en, dewijl hij, zonder zich langer te kunnen ophouden, naar Napels moest vertrekken, zoo droeg hij zijne commissie aan mij over; ik heb ze gaarne, en goed, en tot niet minder genoegen voor mij-zelven, dan voor den waardigen de Heer volbragt.

Uw toegenegen vriend:
FELICIANO SCARPELLINI.

*) Dr. WAP, *Reize naar Rome*, II. dl., blz. 89—93. Zie den Noord-Brabander van 29. Oct. onder het Nieuws, 1 blz. 1. kol Kerkelijke Staat.

ADVERTENTIEN.

UIT DE HAND TE KOOP.

*** Een APOTHEEK met zijn toebehooren; te bevragen bij den Drukker dezes, mits brieven franco.

*** Bij *VAN GULICK* en *HERMANS*, Drukkers en Boekhandelaars, te *Breda*, is van de pers gekomen en verkrijgbaar gesteld:

HET ANGELUS DOMINI,

Manier om het Gebed: *De Engel des Heeren* te bidden, met uitleg der Aflaten daaraan toegekend. Kerkelijk goedgekeurd, per 100 . . . . f 00-40.

Korte Onderrigting van den Heiligen Kruisweg, met eene drievoudige Oefening van den zelven, Kerkelijk goedgekeurd, prijs 12½ cent per dozijn 90 cent, en in Carton met 15 plaatjes . . . . f 00-65.

Aanbesteding.

*** Op Woensdag, den 25 November des jaars 1840, des voormiddags ten 11 uren, zal ten huize van *A. KISTEMAKERS* te *Hernen*, in tegenwoordigheid van den Ingenieur van 's Rijks Waterstaat *H. F. FIJNJE* door het R. C. Kerkbestuur van *Hernen* worden Aanbesteed. het afbreken van het Oude, en het Bouwen van een nieuw PASTORIE-HUIS voor de bovengenoemde Gemeente, met bijlevering van de daartoe benoodigde materialen.

Het Bestek, waarnaar deze Aanbesteding zal geschieden zal acht dagen te voren ter lezing liggen te *Nijmegen* bij *MEURS* aan de Giersbrug, en te *Hernen* bij *A. KISTEMAKERS* voornoemd; zullende twee dagen voor de Aanbesteding de noodige aanwijzingen in loco gegeven worden.

En inmiddels nadere informatie te verkrijgen zijn, bij den Pastoor, alsmede bij den Hoofd-Ingenieur *FERRAND* te *Arnhem* en den Ingenieur *FIJNJE* te *Tiel*.

EINDHOVEN, 3 November 1840.

De prijzen der Granen zijn alhier geweest:

Rogge (per Ned. Mud.)	f 5,70 a 0.00
Boekwet.	- 4.50 a 0.00
Haver.	- 2.80 a 0.00
Het Ned. p. Boter.	- 0,65 a 0.00
» » Roggenbrood.	- 0.8¼ a ,000

BUITENLANDSCHE BEURSPRIJZEN.

De belgische fondsen waren den 3 November de 2½ pCt niet gen. de 5 pCt. 96 de 4 pCt. 85 3 de pCt. 65¾ de Ardoins 19¾.

BINNENLANDSCHE BEURSPRIJZEN.

Beurs van Amsterdam.

Heden, Maandag, 2 November 4½ Ure.

W. S. 2½ pCt. 50, $49\frac{13}{16}$, ¾. Dito 5 pCt. 97, 96⅝, ½. Kansbilj. 22 $21\frac{15}{16}$, $\frac{13}{16}$. Synd. 4½ pCt. 87, ⅛, 86, ⅞. Dito 3½ pCt 73 Handelm. 160¼, 159½. O. I. 5 pCt. 93¾. ⅜, ½. Ardoins 88 p. st $16\frac{5}{8}$, $\frac{9}{16}$, ½. Dito Coupon 14¾, $\frac{11}{16}$. Oude Russen 103½, ¼. Metalliek 101¾, 102⅛. Columb. 15½ 16, 15⅞.